

gász is, még akkor sem képes a törvény által rá bízott ellenőrzési functió teljesítésére. Igaz ugyan, hogy az ülésben egy kereskedelmi ülnök szerepel szavazóként, de eltekintve a mi kereskedelmi ülnökeink bírói kvalifikációjától, az nem képes magát az ülés folyama alatt minden előadás alá kerülő tárgyra nézve a szükséges alapossággal tájékozni. Mire pedig a törvényszéki bíró a czégjegyzéki ügyekbe kissé belemelegszik vagy begyakorolja magát, akkorra vagy egy más tanácsba helyezik, vagy a törvényszéktől egészen elhelyezik, felsőbb fokra kinevezik stb. Az ilyen állásnak pedig *állandósági jelleggel* kellene birni.

További képtelenséget képez, hogy a törvényszék elé terjesztett czégjegyzési és ellenőrzési ügydarabok — különösen pedig az *évi mérlegek minden tén- és segédadat nélkül* kerülnek elintézés alá. Már most kérjük, hogyan kívánható az meg a bíróságtól, hogy az üzleti könyvek és adatok ismerete nélkül a mérleg törvényszerűségét és tételeinek helyességét megvizsgálja? Erre ugyan azt az ellenvetést lehet tenni, hogy hiszen a törvényszék az ilyen ex offo vizsgálatokra nem is köteles, hanem a nyilvánosság rendszere levén meghonosítva, mindenkinek jogában áll incorrectség esetén panaszt emelni — ámde a nagyközönségre nézve a felhozott nehézségek még fokozottabban jönnek alkalmazásba, mint a bíróságnál. Az *évi mérlegek bemutatása tehát, azok szerkesztésére nézve előirt szabályok, valamint egyáltalában a nyilvánosság rendszere szakközegek ellenőrzése nélkül* — úgy amint az a kereskedelmi törvény által inaugurálva lett, nem egyéb, minden tartalom nélküli formalitásnál és egy phrázisnál több benső értékkel nem bír. Avagy tegyen az igazságügyminiszter úr kísérletet, vizsgálta-e meg egyszer szakbizottság által a kereskedelmi czégjegyzékek okmánytárában fekvő évi mérlegeket, alapszabályokat és közgyűlési jegyzőkönyveket és sok közgazdasági kalamitásnak meg fogja kulcsát találni.

A berlini, svájci és budapesti események óvatosságra intenek, a közgazdasági vállalatok hatályos állami ellenőrzésének kérdése elemi erővel nyomul előtérbe. A kormánynak e téren gyors elhatározásra kell magát szánni, nehogy nagyobb mérvű közgazdasági bajok esetén az odium nagy része a kereskedelmi bíróságokra és reá háromolják.

Az osztrák szabadalmi törvény reformja.*

Irta: Dr. Schuloff Tivadar bécsi ügyvéd.

A szerzői jog az újkor szüleménye és megfigyelése a jogászra nézve annál nagyobb érdekléssel bír, mert épen neki van lehetővé téve a jogképződést pontosan megfigyelni. A jogi ön-

* Egyidejűleg németül a bécsi „Juristische Blätter“-ben jelenik meg és a tárgy actualis voltánál fogva olvasóink figyelmét ezen kiváló szabadalmi szakfértől eredő közleményre felhívjuk.

tudat utja a privilegiumig és ettől a közönséges jog, a jus commune-ig, az irodalmi szerzői jognál megállapítható. A nép lelkiismerete az utánnomást kárhóztatta. A császárok, fejedelmek és magistratusok kezdetben egyes nyomdászok, kiadók részére kibocsátott privilegiumokkal — utánnomási tilalmakkal — akadályozták azt meg. Ma már a szerző és jogutódai jogigényének jogellenes közzététel és sokszorosítás elleni védelme törvény által van biztosítva. A találmányok védelmének szabályozása, az ipari szerzői jog egy ága, a jogi öntudatig a fordított utat tette meg. Angolországban I. Jakabnak 1623-ik évből eredő act-ja, mely a korona által kedvezmények gyanánt kiosztott ipari monopolokat beszüntette, de a találmányok védelmét törvényesen elismerte, teremtette a modern értelemben vett szabadalmi védelmet és pedig olyan alapvető feltételek mellett, mint a minőkhöz hasonló a következő két században a civilisált államokban érvényre jutottak. Az angol törvényhozó akkoriban aligha gondolt a feltalálónak olyan jogigényére, melynek védelme részére találmányának gazdasági kiaknázását biztosítja, hanem azt politikai tekinteteből engedélyezte, hogy az ipar haladását kutatásokra való buzdítás által előmozdítsa. Az amerikai Unio és Franciaország a múlt század végével szabályozták a szabadalmi jogot, úgy az északamerikai, mint a francia törvényhozás elismerték a feltaláló jogigényét. Innen jutott a szabadalmi jog majdnem minden civilisált államba, úgy hogy manapság joggal állítható, hogy a találmányok védelme az általános jogérzet követelményévé vált.

A feltaláló, kinek korábban tisztán gyakorlati, nemzetgazdasági okokból monopol engedélyeztek találmányának kiaknázására, ma jogigénynyel bír a védelemre, mert az általános jogérzet megköveteli, hogy minden munka megfelelő jutalomra találjon.

Az osztrák törvényhozás 1810-ik évben tette meg az első lépést a rendszeres szabadalmi törvényhozásra; 1820-ik évben aztán az osztrák-magyar birodalom minden országára érvényes szabadalmi törvény bocsátott ki; 1832-ik évben a törvény újra átdolgoztatott, de ennek hatálya Magyarországra ki nem terjedt; mignem az 1852-ik évben meghozott szabadalmi törvény az egész osztrák-magyar birodalomban hatályba lépett. Ezen törvény az 1832-iki törvénynek nagyon megrosszabbított kiadását képezi: ami ebben hiányos volt, az át lett ültetve, míg ellenben az aránylag megfelelő határozmányok az új törvényben eltorzítottak. E tekintetben csak arra kívánok utalni, hogy a megsemmisítési eljárásban a fokozatos felebbezést megszüntették és helyébe a Cabinetjustitia egy nemét, t. i. a miniszterium souverén döntését léptették életbe; a szabadalom-sértési pereket a bíróságok hatósága alól elvonták és politikai hatóságok alá terelték. Egyebekben pedig a törvény azon álláspontra helyezkedett, melynél fogva a találmány védelme privi-

legiális védelemnek tekintetik és ezen bekezdése „A szabadság megadható” azon következtetésnek enged tért, hogy az nem szükségképen adandó meg, ha mindjárt az előfeltételek fen is forognak.

Nem szándékozom különben az osztrák szabadsági törvény magyarázatát vagy bírálatát megírni, mert ezen törvény nem türi meg sem a bírálatot, sem pedig a magyarázatot, nem is akadt mai napig commentatora, valószínűleg azért, mert a törvény határozmányait magyarázni nem, hanem legfőlebb csak értelmezni lehetne.

Szabadsági hatóságunk egyes tagjai által utolsó időkben — remélhetőleg kevéssel temetése előtt — a törvény egyes részei fölött tartott felolvasások, miként saját tapasztalatomból mondhatom, rendesen avval kezdődtek, hogy misem kívánatosabb, mint az, hogy a régi törvénnyel többé ne kelljen bajlódni. Ha tehát az osztrák szabadsági reform célpontjairól akarok értekezni, akkor fejtegetéseim élére szintén azon kívánságot kell állítanom, hogy az egész törvény mellőztessék és egy minden ízében reformált, a régi törvény alapelveitől egészen eltérő törvény által pótoltsassék. A reform főcélját képezze a régi törvénnyel tabula rasa-t csinálni.

Az osztrák szabadsági törvényre vonatkozó reform-törvények körülbelül oly régiak, mint maga a törvény, ha mindjárt annak hiányai a szabadsági ügynek valamivel naivabb korszakában, melyhez a törvény létesítésének első évtizedei számíthatók, kevésbé tűntek is fel. Csak, midőn az ipar terjedésével és különösen az energikusabb külföldnek az osztrák szabadsági védelem igénybevételeivel a törvényt sürűbben kezdték alkalmazni — tűnt ki a szabadsági igazságszolgáltatás és gyakorlat teljes tehetetlensége mindkét irányban: a lehetetlenség az érdemes feltalálót a lopás elől megvédeni és még inkább — és ez általában súlyosabban éreztetett — a lehetetlenség az ipart a szabadsági monomania és a szabadság hajhászok zaklatásai és preszói elől biztosítani.

A reformmozgalomban fordulópontot képezett az 1873-ik év, a midőn a bécsi kiállítás alkalmából európai és amerikai szabadsági szakférfiak gyűltek itt össze tanácskozásra.

A szabadsági ügy tekintetében oly meddő osztrák talajról indult meg a mozgalom a szabadsági ügy nemzetközi reformjára.

A bécsi kongressus mindenekelőtt azon kérdéssel foglalkozott, vajjon a szabadság védelme egyáltalában fentartandó-e, vajjon az jogosult és keresztülvihető-e.

A kongressus ezen kérdéseket igenlőleg oldotta meg és egyidejűleg minden raczionális szabadsági törvény kellékeiül felállította: 1. az elővizsgálatot az engedélyezési eljárásban és 2. az engedélyezési kényszert.

Ezen két alapelv által vélték elejét venni a szabadsági

védelem legfőbb veszélyeinek: a szinleges szabadalmakkal való elárasztásnak és a monopolizálás veszélyének.

A bécsit 1878-ik évben a párisi kongresszus követte, melyre számosabb és még illetékesebb szakférfiak jelentek meg és a kormányok is delegátusokat küldtek.

Ezen kongressusból került ki az elővizsgálat hívei és ellenesei kompromissuma folytán azon javaslat, hogy a szabadalmi kérvények konsultatív elővizsgálat alá vonassanak és aztán a kérvényezőnek az ugynevezett avis préalable adassék az engedélynek útjában álló akadályok tekintetében, hogy annak folytán a kérvény módosítására, visszavonására vagy fentartására határozhassa el magát.

Én magam azon nézetben vagyok, hogy ezen avis préalable, mely azóta Svájcban 1888-ban egy különben igen érdekes törvénnyel bevezettetett — az elővizsgálat minden hátrányát magában foglalja annak előnyei nélkül, mert az államnak az avval járó költségeket és fáradságot okozza, anélkül, hogy a szinleges szabadalmakat megszüntetné. Epen a rossz szándéku szabadalmi kérvényező nem fogja magát az avis által — különösen, ha az a párisi congressus eszméje szerint bizalmas, nem kötelező és következmények nélküli lesz — a szabadalmi kérvény fentartásától visszatartatni.

A párisi congressus különben Ausztriának alkalmat nyújtott egy testület alakítására, melyre a szabadalomügyi reformactió tekintetében nagy feladat ruháztatott.

Ausztria részére a párisi congressus állandó bizottságának egy albizottsága alakított azon czélból, hogy az osztrák szabadalmi ügy és minden azzal rokon kérdés reformja előmozdittassék és Ausztria az ipari szerzőség védelmére alakítandó nemzetközi egyesületnek propagandát csináljon. Ezen albizottság Rosas Ferencz udvari tanácsos elnöklete alatt technologiai, commercialis és jogi képzettséggel bíró szakférfiakból megalakult és a reformra vonatkozólag egy terjedelmes munkálatot terjesztett be báró Korb akkori kereskedelmi miniszternek, melyet az nagyban és egészben elfogadott.

Mielőtt azonban azon ígétét, hogy ezen munkálat alapján a magyar kormánnyal a tárgyalásokat megkezdeni fogja, beválthatta volna, a kereskedelmi miniszterium vezetésében változás állott be. A napirendre még sürgősebb kérdések kerültek és a szabadalmi ügy reformja háttérbe szorult.

Az osztrák és magyar miniszterium szabadalomügyi előadói közt azonban értekezések folytak, melyek eredménye abban összpontosult, hogy az osztrák szabadalmi törvény semmi különös revisióra nem szorul, hanem csak egyes javítások eszközzendők rajta, de elvi reformra egyáltalában nincs szükség. Meghagyandónak tartották továbbra is a bejelentési eljárást és a politikai hatóságoknak büntető ügyekben való bíraskodását, egy önálló szabadalmi hivatal szervezéséről természetesen szó sem

volt. A vonatkozó megállapodások bizonyos publicitásra tettek szert és ez indította az 1882-ik évben megtartott osztrák ügyvédi gyűlést arra, hogy Löwe ügyvéd indítványa folytán a szabadalmi reform kérdését tárgyalás alá vegye. Az ügyvédi gyűlés egyhangulag azon megállapodásra jutott, hogy csak a szabadalmi törvény elvi reformja, az 1877-iki német törvény lehető figyelembe vétele mellett, vagyis olyan reform, mely az elővizsgálati eljárást, a szabadalomsértési ügyeknek a bíróságokhoz való utalását és önálló szabadalmi hivatalt meghonosít — vezethet célhoz.

A kereskedelmi miniszterium erre egy javaslatot dolgozott ki, mely 1883-ik évben nyilvánosságra jutott, és a mely annyiban tartalmazott concessiót, hogy a tiszta bejelentési eljárás helyébe egy — bár semmi irányban nem szabályozott és rendezett — provokacionális eljárást helyezett, mely azonban a szabadalomsértési esetek elbírálását továbbra is a politikai hatóságoknak tartotta fenn. Hogy a német törvény és az osztrák javaslat alapeszméje mennyire eltér egymástól, arról tanúságot tesznek mindkettőnek bevezető határozatai. A német törvény 1. §-ában ez foglaltatik: „Patente werden ertheilt für neue Erfindungen“. Az 1883-iki osztrák javaslat élén pedig még mindig ez állott: „Ein Privilegium kann ertheilt werden.“ Látjuk tehát, hogy a német törvény alapeszméje abban áll, hogy a feltaláló jogigénye a védelemre el van ismervé, míg az osztrák szabadalmi javaslat a hatóság részére fenn akarja tartani azon jogot, hogy a szabadalmat belátásához képest megtagadja. Erre parlamentáris actió indult meg a reform javára, melynek első lépése abban állott, hogy dr. Exner udvari tanácsos és dr. Jaques ügyvéd az ipari szerzői jog törvényhozási reformálását indítványba hozták. Az indítvány 1883-ik évben terjesztetett a képviselőház elé beható törvényjavaslatok — az úgynevezett Exner-féle javaslatok — kíséretében, melyeket ezen képviselő Rosas udvari tanácsos közreműködésével készített. Ezen törvényjavaslatok méltók a szakférfiak megfigyelésére és kíváncsok volna, hogy az új törvényhozás annak alapeszméjét kellő figyelemben részesítse. Némely javaslatok ezek közül a német törvény revisiójánál, mely tudvalevőleg 1891-ik évben következett be, figyelembe vétettek; így például annak lehetősége, hogy az elhagyott szabadalom valódi feltalálójára átruháztassék, vagy azon fontos határozat, hogy valamely szabadalom megtámadása, annak megadása után csak bizonyos korlátok közt engedhető meg. Ránk nézve ezen javaslatok mai napig csak értékes joganyagot képeznek, mely sorsot pedig bizonyára meg nem érdemelték. A képviselőházi mozgalom eredményre nem vezetett; megválasztott ugyan egy szabadalmi bizottság, ez albizottságot küldött ki, mely bizonyos megállapodásokra jutott; mielőtt azonban azokat a bizottság plénuma elé terjesztették volna, az ülés és ezzel a bizottság actiója befejeztetett.

A kereskedelmi miniszterium 1885-ik évben kérdést intézett az osztrák kereskedelmi kamarákhoz és néhány egyéb testületekhez bizonyos elvek tekintetében, melyek az új szabadalmi törvény alapját képezendők volnának. Sem a kérdések fogalmazása, sem a kérdezett testületek megválasztása szerencsésnek nem mondható; mert a kereskedelmi és iparkamarák csak ott szolgálhatnak a reform kérdésében alkalmas tanácsadókul, hol tényleg igen élénk ipari forgalom létezik. A kérdések közt az is foglaltatik, hogy az állam a hivatalos elővizsgálatot annak constatalására is kiterjessze-e, valjon a kérdéses tárgy még sehol — sem szabad készítés, sem nyomtatványok által — ismeretessé nem vált. Ez oly kérdés, melyre a választ csak az ilyen constatalás lehetetlensége képezi. A kérdezősködés eredménye az volt, hogy a legellentmondóbb vélemények terjesztettek be, melyek közül különben a bécsi kereskedelmi kamara, az alsó-ausztriai iparegyesület és a mérnöki és építészeti egylet véleményei kiváltak. Alig volt egy elvi kérdés, melyben a megkérdezett testületek megegyeztek volna és mindnyájan csak az osztrák szabadalmi törvény nyomoruságos voltát hangoztatták. Ezután a miniszteriumban új szabadalmi törvényjavaslat dolgoztatott ki, amint ezt a jelenlegi kereskedelmi miniszter nem régiben az osztrák parlamentben kiemelte, de ez nyilvánosságra nem hozott — fölötte lebeg egyrészt a hivatalos titok homálya, másrészt a Magyarországgal való tárgyalás Damokles-kardja. Annyi azonban nyilvánosságra jutott, hogy az ominosus szavak: „Ein Patent kann ertheilt werden“ a legújabb javaslatnak is diszére válnak, tehát a szabadalmi ügyre a privilegiális intézmény bélyegét nyomni hivatvák.

Mult év április havában Exner képviselő számos elvtársával együtt ujabbán indokolt javaslatot terjesztett elő a szabadalmi törvényhozás reformja tekintetében. Ezen javaslat képezi a reformmozgalom legújabb phasisát és úgy vélem, hogy az a figyelmet megérdemli és megvallom, hogy jelen értekezésre is az adta meg az impulsust, mert a legtágabb jogászai köröket is érdekelni fogja a reform czélpontjainak, — a mint az a javaslatban vázoltatik, — megvilágítása. Mielőtt tartalmának fejtegetésébe bocsátkoznám, röviden megjegyezni kívánom, hogy az a képviselőházban rokonszenves fogadtatásban részesült, hogy külön bizottságnak adatott ki, és hogy a bizottság érintkezésbe helyezte magát a reformjavaslat elvi programmpontjai tekintetében több szakférfival és a tárgyalások mult év november havában ejtettek meg.

(Folytatása következik.)

